

Skatteulempe

med praktisk bruk av Compensatio

Jussystemer kurs 20.06.2023
Steven Portch, Jussystemer as

Utgangspunkt HR-2014-2425-S – Rt-2014-1203

Etter sikker rett skal det derfor beregnes et tillegg til erstatningene for fremtidig inntektstap og for fremtidige utgifter for den «skattelempe» som dermed oppstår. Uten et slikt tillegg oppnår ikke den skadelidte full erstatning for sitt økonomiske tap

Parameter for skatteulempe fra dommen

125

Som nevnt innledningsvis er selve erstatningsbeløpet – så langt det ikke er forbrukt – gjenstand for formuesbeskatning, og avkastningen av det er skattepliktig inntekt

126

Kapitaliseringsrenten på fem prosent har ført til at skatteulempen i de fleste tilfelle er satt til 25 prosent. I [Rt-1997-883](#) ble således tidligere rettspraksis sammenfattet på side 888 med at 25 prosent «bør legges til grunn, med mindre det er konkrete holdepunkter for å fravike den». Settes kapitaliseringsrenten ned, reiser det spørsmål om også skatteulempen bør justeres. En lavere kapitaliseringsrente bygger på en antakelse om lavere avkastning på erstatningsbeløpet. På den annen side må det også tas hensyn til at lavere kapitaliseringsrente gir et høyere neddiskontert beløp i erstatning

130

Etter mitt syn bør det foreligge sterke grunner for å fravike den standardiserte satsen

131

At en ikke ubetydelig del av erstatningen brukes nokså snart etter utbetaling til boligformål, ligger inne som en forutsetning når man i rettspraksis har sett en skatteulempe på 25 prosent som det klare utgangspunkt ved en kapitaliseringsrente på fem prosent. Jeg viser også her til [Rt-1993-1538](#), Horseng-dommen, der det på side 1545 uttales følgende

133

Jeg forstår dette slik at det ved fastsettelsen av skatteulempen skal tas hensyn til at inntektsskatten betales av en høyere avkastning enn den avkastningen kapitaliseringsrenten skulle tilsi, men at kompensasjon for denne «overrenten» inngår i det skjønn som fastsettelsen av skatteulempen bygger på. Jeg ser ikke grunn til å fravike dette.

135

Også endringer i skatteordningen tilsier en viss justering av skatteulempen. Først og fremst er det av betydning at satsene for formuesskatt er redusert. I 1993 var således fribeløpet – bunnfradraget – på 120 000 kroner i skattekasse 1, og skatten deretter 1,1 prosent for de neste 115 000, og 1,3 prosent for beløp over 235 000 kroner. Det er klart at det for 2015 er flertall i Stortinget for et fribeløp på 1,2 millioner kroner og en skatt på 0,85 prosent av det overskytende.

136

Etter mitt syn bør Ølberg-dommen følges på dette punkt. Der er det på side 1534 uttalt at dagens skatteregler og satser må legges til grunn, med mindre man har konkrete holdepunkter for noe annet.

137

En personskade vil regelmessig utløse menerstatning. I en del tilfelle vil denne helt eller delvis «fylle opp» fribeløpet ved formuesbeskatningen. Det samme vil naturligvis også ofte være tilfelle med verdier som skadelidte hadde fra før skadetilfellet. Selv med et fribeløp i størrelsesorden 1,2 millioner bør det derfor være slik som fastslått i Ølberg-dommen på side 1535 at skadelidte selv forutsettes å utnytte bunnfradraget

138

Etter en samlet vurdering mener jeg at tillegget for skatteulempen som hovedregel bør settes til 20 prosent

Viktig praktiske endringer siden 2014 dommen

Skattesats utvikling siden 2014

År	Skatt på rente	Formues skatt	Fribeløp
2014	27,00 %	1,00 %	kr 1 000 000
2015	27,00 %	0,85 %	kr 1 200 000
2016	25,00 %	0,85 %	kr 1 400 000
2017	24,00 %	0,85 %	kr 1 480 000
2018	23,00 %	0,85 %	kr 1 500 000
2019	22,00 %	0,85 %	kr 1 500 000
2020	22,00 %	0,85 %	kr 1 500 000
2021	22,00 %	0,85 %	kr 1 500 000
2022	22,00 %	0,95 %	kr 1 700 000
2023	22,00 %	1,00 %	kr 1 700 000

*Fra 2022 formuesskatt 1.1% for formue over 20mill

Oppsummering av endringene siden 2014 dommen

Reduksjon i skatt på rente på fra 27% til 22% = -5,0% (dvs. 18,5% reduksjon)

Økning i formuesskatt på fra 0,85% til 1% = +0,15% (dvs. 17,6% økning)

Økning i fribeløpet fra kr 1,2Mill til 1,7Mill = + kr 500 000 (dvs. 41,66% økning)

Formuesverdien for en primærbolig utgjør 25 prosent av den beregnede kvadratmeterprisen. (For sekundærboliger utgjør formuesverdien 100 prosent av den beregnede kvadratmeterprisen 2023).

Kilde skatteetaten:

<https://www.skatteetaten.no/satser/alminnelig-inntekt/?year=2014#rateShowYear>

<https://www.skatteetaten.no/satser/formuesskatt/?year=2016#rateShowYear>

Endring i kapitaliseringsrente og kommentarer i forhold til skatteulempe

Ny forskrift om kapitaliseringsrente etter skadeserstatningsloven

5

Skatteulempen Departementet har vurdert om det også bør foreslås å kompensere for skatteulempen gjennom å operere med en kapitaliseringsrente etter skatt, jf. også Prop. 73 L (2020-2021) punkt 6. Departementet har etter en nærmere vurdering kommet til at det ikke vil foreslå en slik endring i gjeldende rett. Skatteulempen skal dermed fortsatt beregnes av domstolene. Departementet utelukker ikke at det kan være aktuelt å vurdere dette på et senere tidspunkt etter at man har vunnet erfaring med den forskriftsfastsatte kapitaliseringsrenten. Departementet tar her for øvrig ikke stilling til om en endring i kapitaliseringsrenten sammenlignet med dagens nivå vil kunne medføre at den i dag gjeldende skatteulempesatsen må vurderes på nytt.

Prop. 73 L (2020–2021)

Endringer i skadeserstatningsloven (kapitaliseringsrente ved utmåling av personskadeerstatning)

6 Skatteulempe

En følge av at personskadeerstatningen utbetales som et engangsbeløp, er at den skadelidte påføres en skatteulempe. Den summen som skadelidte får utbetalt, beskattes ikke som inntekt. I fremtiden skal det imidlertid betales formuesskatt av kapitalen og inntektsskatt av avkastningen, jf. Lødrup: Lærebok i erstatningsrett (6. utgave) side 490. For ménerstatning beregnes ikke et skatteulempetillegg. Ménerstatning er ikke erstatning for et økonomisk tap, og prinsippet om «full erstatning» lar seg da ikke anvende på samme måte.

For at den skadelidte skal få full erstatning, må skatteulempen kompenseres gjennom et skattepåslag i erstatningssummen.

I rettspraksis før 1993 ble skatteulempen beregnet individuelt, og man så en betydelig variasjon i størrelsen på erstatningen for skatteulempen. Senere har utviklingen gått mer i retning av en standardisering også her. I NOU 2011: 16 Standardisert personskadeerstatning punkt 4.4 er det uttalt at gjeldende rett langt på vei kan oppfattes slik at man gjennom rettspraksis har standardisert tillegget for skatteulempe slik at det skal være 25 prosent. I Rt. 2014 side 1203 ble tillegget for skatteulempen senket til 20 prosent, jf. avsnitt 138.

Det ble ikke foreslått endringer i fastsettelsen av skatteulempen i høringsnotatet. Noen av høringsinstansene har likevel reist spørsmål om sammenhengen mellom kapitaliseringsrenten og kompensasjonen for skatteulempen taler for en tilsvarende endring også for fastsettelsen av skatteulempen.

Andre kommentarer

Finans Norge hørings notat

Avslutningsvis vil vi gi uttrykk for at tilbakemeldinger fra våre medlemsbedrifter ytrer et ønske om at også beregning av erstatning for skatteulempe fastsettes i forskrift, ikke minst begrunnet i at det da ikke blir nødvendig med domstolsprosesser for å få fastsatt skatteulempeberegningen.

Advokatforeningen hørings notat

7 KOMMENTARER TIL SKATTEULEMPEN

Advokatforeningen mener det kan være hensiktsmessig å vurdere en forskriftsregulering av skatteulempen etter at man har vunnet erfaring med den forskriftsfastsatte kapitaliseringsrenten.

Nils-Henrik M. von der Fehr og Erik Thyness uttaler:

«Et femte – og viktig – spørsmål er om det skal benyttes en rente før eller etter skatt. I rettspraksis anvendes det en før-skatt-rente. Beskatningens betydning for den avkastning som faktisk vil komme skadelidte til gode, tas det hensyn til ved at det beregnes et prosentpåslag for «skatteulempe» til det erstatningsbeløpet som først er beregnet ut fra den fastsatte diskonteringsrenten. Fremgangsmåten slår vesentlig forskjellig ut avhengig av tidshorisonten for kontantstrømmene som erstattes. For yngre skadelidte vil tidshorisonten for de tapte inntekter være lang, og erstatning blir lett for lav. For eldre skadelidte vil tidshorisonten være kort, og påslaget for skatteulempe blir lett for høyt. Det bør vurderes om det er hensiktsmessig å gå bort fra et særskilt påslag for skatteulempe og isteden fastsette kapitaliseringsrenten som en etter-skatt-rente. Uansett hvordan dette løses, bør det klart fremgå hvilket premiss som ligger til grunn for rentefastsettelsen, slik at det som i rettspraksis er kalt skatteulempe blir kompensert på en hensiktsmessig måte, men uten noen form for dobbeltestatning.»

Den Norske Aktuarforening uttaler:

«Aktuarforeningen mener at det vil være fornuftig om også satsen for skatteulempen legges til forskrift, da denne henger sammen med kapitaliseringsrenten. Å vurdere en endring i kapitaliseringsrenten uten å vurdere en endring i skatteulempen virker derfor ulogisk.»

Konklusjon

Departementet er likevel etter en samlet vurdering kommet til at det ikke bør fremmes et forslag om lov- og forskriftsregulering av skatteulempesatsen nå. Det har ikke blitt rettet samme kritikk mot fastsettelsen av skatteulempesatsen som mot fastsettelsen av kapitaliseringsrenten. **Domstolene vil dessuten ha anledning til å fastsette skatteulempen konkret i den enkelte saken.**

Departementet har imidlertid merket seg synspunktet i høringen om at dagens fremgangsmåte med en standardisert skatteulempesats slår forskjellig ut ut fra tidshorisonen for kontantstrømmene som erstattes.

Nå til tallene

Kapitaliseringsrente endring eksempel (kr 10 000 årlig)

Tapsperiode	Kapitaliseringsrente		Økning i erstatning
	4,0 %	2,5 %	
5 år	kr 45 391	kr 47 032	3,62 %
10 år	kr 82 699	kr 88 601	7,14 %
15 år	kr 113 364	kr 125 342	10,57 %
20 år	kr 138 568	kr 157 816	13,89 %
25 år	kr 159 284	kr 186 518	17,10 %
30 år	kr 176 311	kr 211 887	20,18 %
35 år	kr 190 306	kr 234 309	23,12 %
40 år	kr 201 809	kr 254 127	25,92 %
45 år	kr 211 263	kr 271 643	28,58 %
50 år	kr 219 034	kr 287 125	31,09 %
55 år	kr 225 421	kr 300 909	33,49 %
60 år	kr 230 671	kr 312 902	35,65 %
65 år	kr 234 986	kr 323 592	37,71 %
70 år	kr 238 532	kr 333 040	39,62 %
75 år	kr 241 447	kr 341 391	41,39 %
80 år	kr 243 843	kr 348 771	43,03 %

Saker mer 1,5% rente

Tapsperiode	Kapitaliseringsrente		Økning i erstatning
	4,0 %	1,5 %	
5 år	kr 45 391	kr 48 182	6,15 %
10 år	kr 82 699	kr 92 908	12,34 %
15 år	kr 113 364	kr 134 426	18,58 %
20 år	kr 138 568	kr 172 964	24,82 %
25 år	kr 159 284	kr 208 739	31,05 %
30 år	kr 176 311	kr 241 946	37,23 %
35 år	kr 190 306	kr 272 771	43,33 %
40 år	kr 201 809	kr 301 385	49,34 %
45 år	kr 211 263	kr 327 947	55,23 %
50 år	kr 219 034	kr 352 602	60,98 %
55 år	kr 225 421	kr 375 489	66,57 %
60 år	kr 230 671	kr 396 724	71,99 %
65 år	kr 234 986	kr 416 455	77,23 %
70 år	kr 238 532	kr 434 761	82,27 %
75 år	kr 241 447	kr 451 754	87,10 %
80 år	kr 243 843	kr 467 528	91,73 %

Skatteulempe ved forskjellig kapitaliseringsrentesatser?

Rente %	Skatteulempe	
6,0 %	30 %	
5,0 %	25 %	
4,0 %	20 %	
3,0 %	15 %	?
2,0 %	10 %	?
1,0 %	5 %	?
0,0 %	0 %	?

Skulle 2,5% dermed leder til 12,5% i skatteulempe?

Skulle 1,5% dermed leder til 7,5% i skatteulempe?

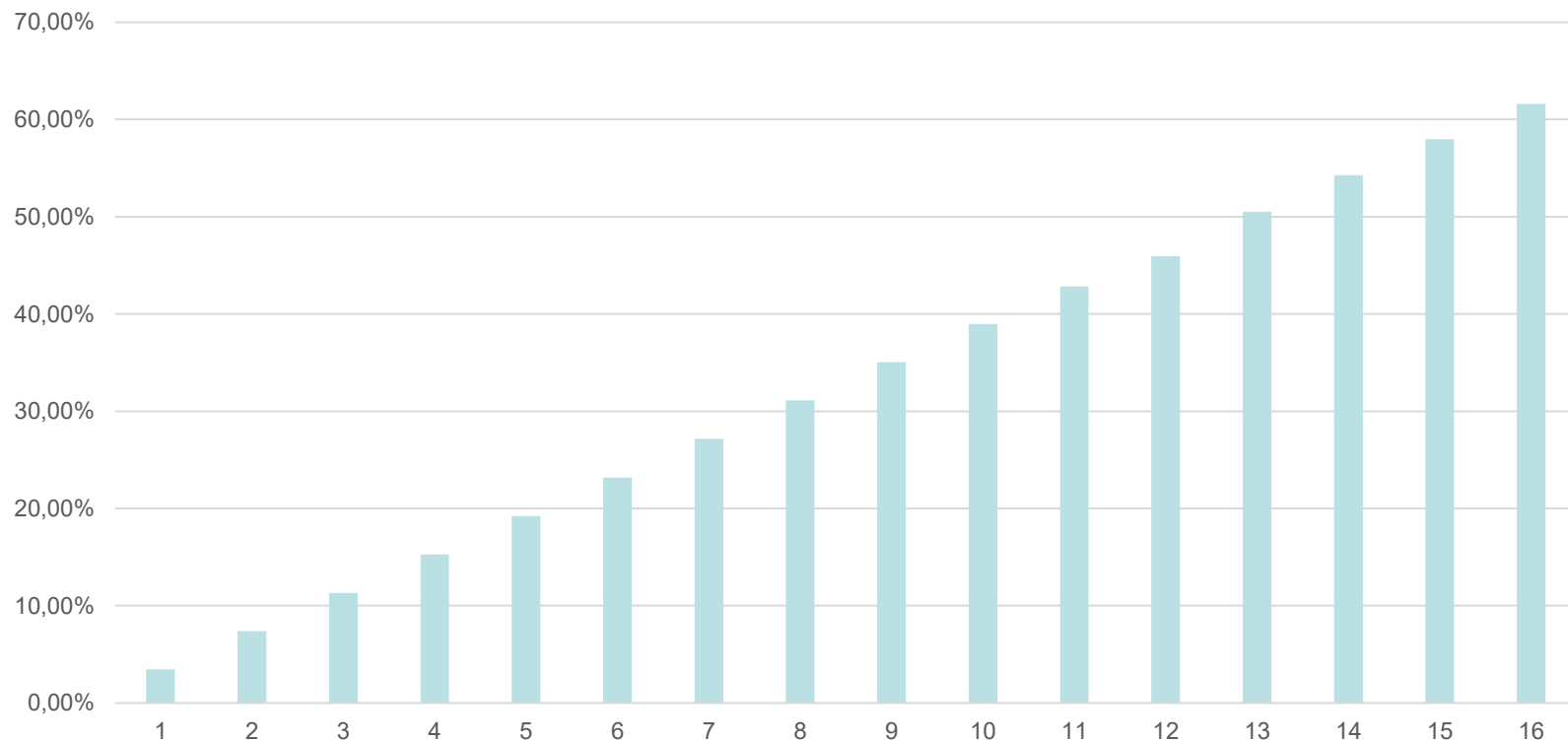
Det matematisk skatteulempe

Erstatningsbeløp på kr 10 000 årlig med full formuesskatt og ingen andre disponering

Tapsperiode	Erstatning	"Standardiserte"	Matematisk skatteulempe	
		20,0 %	Beløp	%
5 år	kr 47 032	9 406	kr 1 632	3,47 %
10 år	kr 88 601	17 720	kr 6 530	7,37 %
15 år	kr 125 342	25 068	kr 14 164	11,30 %
20 år	kr 157 816	31 563	kr 24 083	15,26 %
25 år	kr 186 518	37 304	kr 35 849	19,22 %
30 år	kr 211 887	42 377	kr 49 137	23,19 %
35 år	kr 234 309	46 862	kr 63 615	27,15 %
40 år	kr 254 127	50 825	kr 79 059	31,11 %
45 år	kr 271 643	54 329	kr 95 184	35,04 %
50 år	kr 287 125	57 425	kr 111 864	38,96 %
55 år	kr 300 909	60 182	kr 128 909	42,84 %
60 år	kr 312 902	62 580	kr 143 716	45,93 %
65 år	kr 323 592	64 718	kr 163 414	50,50 %
70 år	kr 333 040	66 608	kr 180 708	54,26 %
75 år	kr 341 391	68 278	kr 197 870	57,96 %
80 år	kr 348 771	69 754	kr 214 878	61,61 %

Skatteulempen er alltid avhengig av tapsperioden

16 forskjellige tidsperioder fra 5 år til 80 år

Visning i Compensatio og hvordan man kan legge til forutsetningene

- Gjennomgang av Individuelle utmåling av skatteulempen.
- Fribeløpet for formuesskatt samt eventuelle tillegg for menerstatning/andre erstatninger samt skadelidts eksisterende nettoformue.
- Avkastningsrente forutsetninger.
- Matematisk beregning.
- Fremtidig formues bevegelser og investering i bolig.
- Hva betyr S og G ved formues bevegelser?